

Eenheid in verscheidenheid: Cultuurtransfers in Zuid-Nederlandse tijdschriften voor 1830

Vanessa Van Puyvelde & Charlotte Van Hooijdonk (KU Leuven)

Het project “Shaping Belgian Literature Before 1830” onderzoekt de literaire cultuur in de Zuidelijke Nederlanden in de context van de vroege Belgische ontstaansgeschiedenis (1750-1830). In de geschiedschrijving over de Lage Landen is de achttiende-eeuwse literatuur, vooral zoals deze in het Zuiden werd gecreëerd en ontvangen, grotendeels on(der)bestudeerd gebleven. Met name het hybride en meertalige karakter van dit literaire veld verdient meer aandacht. Tijdschriften zijn daarbij interessante bronnen omdat zij inzicht bieden in processen van culturele uitwisseling met het “buitenland” (o.a. via vertaalstrategieën), maar ook in de kruisbestuivingen in het meertalige culturele landschap van de Zuidelijke Nederlanden zelf. Aan de hand van twee *case studies* zullen wij de functie van processen van culturele transfer blootleggen. De tijdschriften in kwestie lieten hun lezers niet alleen kennismaken met culturen, plaatsen en gewoontes die buiten hun eigen lokale ervaring lagen, maar zij gaven ook actief vorm aan een Zuid-Nederlandse cultuur. Dit houdt in dat ideeën die aan andere culturen ontleend werden niet rechtstreeks overgenomen werden, maar dat deze actief aangepast en ‘genaturaliseerd’ werden om ze bij lokale lezers ingang te doen vinden. Door middel van uiteenlopende strategieën werd eenheid in verscheidenheid gecreëerd. *Le Journal des Pays-Bas autrichiens* (1786) werd gepubliceerd in een context van politieke strijd. De publicaties in dit tijdschrift concentreerden zich op onderwerpen die de historisch gegronde eigenheid van de Zuid-Nederlandse bevolking benadrukten en versterkten. Deze ideeën over wat het betekende een burger van de Zuidelijke Nederlanden te zijn brachten een *imagined community* tot stand in de hoofden van intellectuelen. In de Hollandse tijd verschenen in Vlaanderen onder andere het *Letter- en Staatkundig Dagblad* (1820) en *Le Spectateur Belge* (1815-1824). Door de taalpolitiek van Willem I verschoof de focus van de Zuid-Nederlandse intelligentsia naar de culturele invulling van de natie waar zij deel van uitmaakten; literaire en taalkundige vraagstukken traden zo op de voorgrond in de Vlaamse tijdschriften van de vroeg-negentiende eeuw. Hun ambitie bestond er in verslag te doen van een opkomend literair veld en actief deel te nemen aan de beeldvorming ervan. Deze proto-Belgische gemeenschap, zowel nationaal als cultureel, bestond echter niet op zichzelf, maar zij kreeg vorm in relatie tot andere, meer gevestigde culturen in Europa. Door middel van deze twee *case studies* zullen wij de terugkerende patronen van culturele transfer die deze proto-Belgische literatuur vorm gaven bestuderen.